

اعمال و ادعیه و دستورات شب‌های قدر

اعمال مشترک و مختص

شب‌های قدر، که برترین شب‌های ماه مبارک رمضان محسوب می‌شوند، و همه مقدرات یک سال انسان‌ها در آنها معین می‌شود، فرصتی طلایی برای بندگان خداوند به شمار می‌آید تا با مراقبه و توجه هرچه بیشتر، از رحمت و مغفرت خاص الهی بهره‌مند شوند. و لذا اولیاء الهی و بزرگان برای استفاده هرچه بیشتر در این شب‌های مبارک و بهره‌مندی هرچه بیشتر از فیوضات آن، اعمال و عبادات مختلفی را بیان نموده‌اند. در متن زیر، به ذکر برخی از اعمال عمومی و اختصاصی شب‌های قدر پرداخته شده است.

اعمال مشترک شب‌های قدر

۱. مراقبه تام: اُسّ و اصول پایه‌های راه، مراقبه است.^۱ مراقبه به‌طور کلی این است که انسان حواسش را جمع کند، دل به غیر خدا ندهد، معصیت نکند، و توجّه به غیر خدا نکند.^۲ آیت الله حاج سید محمد محسن حسینی طهرانی در اهمیت رعایت مراقبه تام در شب‌های قدر می‌فرماید:

شدیدا نهی شده است که در امشب غفلت متوجه شود! چون همان لحظه‌ای که غفلت پیدا می‌شود شاید یکی از آن ملائکه‌ای که یک جنبه از جهات وجودی را دارد می‌آورد آنجا به قلب غافل بخورد نه به قلب مستی‌قظ و بیدار. یک لحظه اگر غافل باشیم آن کیفیت نزول دستخوش نوسان و تشویش می‌شود.^۳

۲. غسل شب قدر در هنگام غروب خورشید

۳. خواندن دعای شب قدر

[مشاهده متن این دعا و ترجمه فارسی آن همراه با صوت](#)

۱ مبانی اخلاق در آیات و روایات، ج ۲، ص ۱۹۲.

۲ همان، ص ۱۹۳.

۳ مراسم احیاء ۲۳ رمضان سال ۱۴۲۱ هـ.ق: اسرار شب قدر و برگزاری مراسم احیاء.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِيهَا تَقْضَى وَتُقَدَّرُ مِنَ الْأَمْرِ الْمَخْتُومِ، وَفِيهَا تَفْرُقَ مِنَ الْأَمْرِ الْحَكِيمِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَفِي الْقَضَاءِ الَّذِي لَا يُرَدُّ وَلَا يُبَدَّلُ، أَنْ تَكْتَبِنِي مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجَّهِمُ الْمَشْكُورِ سَعِيهِمُ الْمَغْفُورِ ذُنُوبِهِمُ الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ، وَاجْعَلْ فِيهَا تَقْضِي وَتُقَدَّرُ أَنْ تُطِيلَ عُمْرِي وَتُوسِّعَ عَلَيَّ فِي رِزْقِي وَتَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا.^{٥٤}

٤. پس از آن، دو رکعت نماز شب قدر خوانده شود که در هر رکعت بعد از حمد هفت مرتبه سوره توحید، و بعد از سلام ۷۰ مرتبه ذکر: **استغفر الله و اتوب اليه** گفته شود. [قابل ذکر است که نماز شب قدر باید پس از دعای شب قدر خوانده شود]

٥. ۱۰۰ مرتبه ذکر: **استغفر الله ربي و اتوب اليه** گفته شود.

٦. ۱۰۰ مرتبه: **اللهم العن قتلة أمير المؤمنين** مختص شب‌های ۱۹ و ۲۱

٧. مناجات امیرالمؤمنین علیه السلام در مسجد کوفه^٦

مشاهده متن این دعا و ترجمه فارسی آن همراه با صوت

٨. زیارت سیدالشهداء علیه السلام در روز عاشورا و پس از پایان آن، دو رکعت نماز زیارت سیدالشهداء علیه السلام^٧. [قابل ذکر است که زیارت عاشورا باید پس از مناجات امیرالمؤمنین خوانده شود.]

مشاهده متن این زیارت و ترجمه فارسی آن همراه با صوت

٩. صد رکعت نماز^٨

١٠. دعا و توبه از گناهان: مناسب است که قبل از اذان صبح شب قدر، بنده خدا توبه کند و نامه عمل خود را از معصیت بشوید تا مقدرات او فقط از روی اعمال صالحه او تعیین شود.^٩

شب قدر شب خیلی مهمی است! و اگر انسان حال دعا و توبه داشته باشد در دوران سال آتیه مؤثر است؛ یعنی یک قسم تقدیراتی برای انسان در امشب می‌شود که در دوران امتداد این سالی که در پیش داریم تا شب قدر آتیه: ایمان انسان کامل می‌شود، روحانیت پیدا می‌کند، صفا پیدا می‌کند، علمش زیاد می‌شود، یقینش زیاد می‌شود،

٤ الإقبال، ج ١، ص ٣٤٨. ترجمه:

«بارِإله، قرار بده در آنچه به امر حتمی‌ات حکم می‌کنی و مقدر می‌نمایی، و در آنچه از امر محکم و ثابت در شب قدر به قضای تفصیلی می‌رسانی، از حکم ثابتی که بازگشت نپذیرد و تغییر نکند؛ که مرا امسال از حاجیان خانه محترم خود بنویسی؛ آنان که حجشان پذیرفته و سعیشان مورد رضایت توست، و گناهانشان را بخشیده و زشتی‌هایشان را پوشیده و محو نموده‌ای.» (محقق)

٥ آموزه‌های ولایت ج ٣، ص ١٨٠.

٦ مفاتیح الجنان.

٧ مفاتیح الجنان.

٨ مفاتیح الجنان.

٩ مطلع انوار ج ١٢ (مواعظ رمضان المبارک ١٣٦٩ هـ. ق) ص ٤٢٩.

از معصیت اجتناب می کند، به طاعت می پیوندد، خداوند به او انشراح صدر می دهد، یقینش را زیاد می کند، سلامت مزاج به او می دهد، سلامت فکر به او می دهد، برکت بر عمر، و بر مال و بر ناموس او می دهد؛ اینها چیزهای خیلی مهمی است که بواسطه دعا، این یک سالش را انسان می تواند تأمین کند!^{۱۰}

در شب بیست و سوم باید معرفت خدا را بخواهیم، و توحید را باید بخواهیم، و ولایت امام علیه السلام را باید بخواهیم؛ که شب قدر، همان شب امام علیه السلام است.^{۱۱}

۱۱. توسل به امام زمان علیه السلام

توسل به امام زمان علیه السلام در شب قدر از همه چیز کارسازتر است. تمام آن اموری که در عالم باید اتفاق بیفتد از دریچه نفس امام زمان اتفاق می افتد.^{۱۲}

۱۲. احیاء و قرآن به سر گرفتن

قرآن مجید را باز کند و در برابر خود گرفته و بگوید:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِكِتَابِكَ الْمُنَزَّلِ وَمَا فِيهِ وَفِيهِ اسْمُكَ الْأَكْبَرُ وَأَسْمَاؤُكَ الْحُسْنَى وَمَا يُخَافُ وَيُرْجَى أَنْ تَجْعَلَنِي مِنْ عَتَقَاتِكَ مِنَ النَّارِ. خدایا؛ از تو می خواهم به حق کتاب نازل شده ات و آنچه در آن است و در آن است نام بزرگ تر از نام های نیکوتر و آنچه بیم انگیز است و امیدبخش، اینکه مرا از آزادشدگان از آتش دوزخ قرار دهی. سپس هر حاجت که دارد بخواهد.

سپس قرآن مجید را روی سر بگذارد و بگوید:

اللَّهُمَّ بِحَقِّ هَذَا الْقُرْآنِ وَبِحَقِّ مَنْ أَرْسَلْتَهُ بِهِ وَبِحَقِّ كُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَّخْتَهُ فِيهِ وَبِحَقِّكَ عَلَيْهِمْ فَلَا أَحَدَ أَعْرَفُ بِحَقِّكَ مِنْكَ. خدایا؛ به حق این قرآن و به حق کسی که آن را بر او فرستادی و به حق هر مؤمنی که او را در آن ستودی و به حق خود بر آنان، پس احدی شناساتر از تو به حق تو نیست.

سپس ده مرتبه بگو «بِكَ يَا اللَّهُ» و ده مرتبه «الهی بِمُحَمَّدٍ» و ده مرتبه «الهی بَعَلِي» و ده مرتبه «الهی بِفَاطِمَةَ» و ده مرتبه «الهی بِالْحَسَنِ» و ده مرتبه «الهی بِالْحُسَيْنِ» و ده مرتبه «الهی بَعَلِي بْنِ الْحُسَيْنِ» و ده مرتبه «الهی بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ» و ده مرتبه «الهی بِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ» و ده مرتبه «الهی بِمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ» و ده مرتبه «الهی بَعَلِي بْنِ مُوسَى» و ده مرتبه «الهی بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ» و ده مرتبه «الهی بَعَلِي بْنِ مُحَمَّدٍ» و ده مرتبه «الهی بِالْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ» و ده مرتبه «الهی بِالْحُجَّةِ».

سپس هر حاجتی که دارد از خدا بخواهد.

۱۳. خواندن دعای: الھی عظم البلاء

۱۰ مبانی اخلاق در آیات و روایات - ج ۱، ص ۲۰۲.

۱۱ شرح حدیث عنوان بصری مجلس ۱۸۲.

۱۲ مراسم احیاء ۲۳ رمضان سال ۱۴۲۱ هـ.ق: اسرار شب قدر و برگزاری مراسم احیاء.

إِلْهِ عَظْمِ الْبَلَاءِ، وَبِرَحِّ الْخَفَاءِ، وَانْكَشَفَ الْغِطَاءِ، وَانْقَطَعَ الرَّجَاءُ، وَضَاقَتِ الْأَرْضُ، وَمُنِعَتِ السَّمَاءُ، وَأَنْتَ الْمُسْتَعَانُ، وَإِلَيْكَ الْمُشْتَكِي، وَعَلَيْكَ الْمُعْوَلُ فِي الشُّدَّةِ وَالرَّخَاءِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أُولِي الْأَمْرِ الَّذِينَ فَرَضَتْ عَلَيْنَا طَاعَتَهُمْ، وَعَرَفْنَا بِذَلِكَ مَنْزِلَتَهُمْ، فَفَرِّجْ عَنَّا بِحَقِّهِمْ فَرَجاً عَاجِلاً قَرِيباً كَلِمَحِ الْبَصْرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ، يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِيُّ، يَا عَلِيُّ يَا مُحَمَّدُ أَكْفِيَانِي فَإِنَّكُمَا كَافِيَانِ، وَأَنْصُرَانِي فَإِنَّكُمَا نَاصِرَانِ، يَا مَوْلَانَا يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ الْغَوْثَ، أَذْرِكُنِي أَذْرِكُنِي أَذْرِكُنِي، السَّاعَةَ السَّاعَةَ السَّاعَةَ، الْعَجَلَ الْعَجَلَ الْعَجَلَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ.

خدایا گرفتاری بزرگ شد و پوشیده آشکار گشت و پرده کنار رفت و امید بریده و زمین تنگ شده و از خیرات آسمان دریغ شده و پشتیبان تویی و شکایت تنها به سوی تو است، در سختی و آسانی فقط بر تو اعتماد است، خدایا! بر محمد و خاندان محمد درود فرست آن صاحبان فرمانی که اطاعتشان را بر ما واجب کردی و به این سبب مقامشان را به ما شناساندی، پس به حق ایشان به ما گشایش ده، گشایشی زود و نزدیک همچون چشم بر هم نهادن یا زودتر، ای محمد و ای علی، ای علی و ای محمد، مرا کفایت کنید که تنها شما کفایت‌کنندگان من می‌باشید و یاری‌ام دهید که تنها شما یاری‌کنندگان من هستید، ای مولای ما ای صاحب زمان، فریادرس، فریادرس، فریادرس، مرا دریاب، مرا دریاب، مرا دریاب، اکنون، اکنون، اکنون، با شتاب، با شتاب، با شتاب، ای مهربان‌ترین مهربانان به حق محمد و خاندان پاک او.

۱۴. بیداری بین الطلوعین: شدیداً نهی شده است که امشب را تا طلوع آفتاب بخوابیم!^{۱۳} مرحوم والد [علامه

حاج سید محمد حسین حسینی طهرانی] - رضوان الله علیه - می‌فرمودند:

مرحوم آیه الله شیخ عباس قوچانی، شاگرد سلوکی و وصی عارف بالله سید علی قاضی - رضوان الله علیهما - نقل می‌کردند: «شب بیست و سوم ماه مبارک رمضان بود که ما خدمت مرحوم قاضی رسیدیم و ایشان تأکید بلیغ نمودند که تا صبح، یعنی طلوع خورشید بیدار بمانیم.»

مرحوم قوچانی می‌فرمودند: «برای اینکه در بین الطلوعین خوابم نبرد گفتم به صحن مطهر امیرالمؤمنین علیه السلام بیایم و در آنجا گوشه‌ای بنشینم تا خورشید طلوع کند.

به صحن مطهر آمدم و همین‌طور در میان صحن قدم می‌زدم، ولی چون خسته بودم در گوشه‌ای نشستم و به تفکر و تأمل پرداختم اما غافل از اینکه خستگی ناشی از بیداری شب مرا به خواب فرو برد. یک مرتبه از خواب بیدار شدم و دیدم خورشید طلوع کرده است و پاسی از آن گذشته است. بسیار متأسف شدم و بر این إهمال و کوتاهی، خود را سرزنش نمودم و به خانه مراجعت کردم. هنگامی که طبق معمول خدمت مرحوم قاضی رسیدم، تا چشم ایشان به من افتاد فرمودند: "مگر نگفتم مواظب باشید که خوابتان نبرد! به واسطه این غفلت از فیض بزرگی محروم

اعمال مختص شب ۱۹

۱۰۰ مرتبه : اللهم العن قتلة أمير المؤمنين. (پس از نماز شب قدر که در اعمال مشترک ذکر شد.)

اعمال مختص شب ۲۱

۱۰۰ مرتبه : اللهم العن قتلة أمير المؤمنين

اعمال مختص شب ۲۳

۱. قرائت سوره‌های: عنكبوت، روم، دخان و سوره قدر.^{۱۵}

۲. قرائت دعای مسجد زید^{۱۶} پس از قرائت مناجات امیرالمؤمنین علیه السلام در مسجد کوفه.

مشاهده متن این دعا و ترجمه فارسی آن همراه با صوت

۳. غسل قبل از فجر^{۱۷}

۴. قرائت دعای فرج^{۱۸}

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ الْحُجَّةَ بْنَ الْحَسَنِ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آبَائِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَحَافِظًا وَقَائِدًا
وَنَاصِرًا وَدَلِيلاً وَعَيْنًا حَتَّىٰ تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا.

خدایا برای ولیات حجت بن الحسن که درودهایت بر او و پدرانش باد، در این ساعت و در هر ساعت

۱۴ نوروز در جاهلیت و اسلام، ص ۱۸۸.

^{۱۵} مفاتیح الجنان.

^{۱۶} مفاتیح الجنان.

^{۱۷} مفاتیح الجنان.

۱۸ مراسم احیاء ۲۳ رمضان سال ۱۴۲۱ هـ.ق: اسرار شب قدر و برگزاری مراسم احیاء.

سرپرست و نگهبان و پیشوا و یاور و راهنما و دیده‌بان باش تا او را با رغبت در زمینت سکونت دهی و زمانی طولانی بهره‌مندش سازی.